

LÆRERVEJLEDNING

Kære lærer

Børn og unge i sorg føler sig ofte anderledes end deres jævnaldrende, og mange oplever, at kammeraterne ikke rigtigt forstår dem. Men hvordan skulle klassekammeraterne også vide, hvad det betyder at miste en nærtstående, hvis de ikke lærer om det? Formålet med Lær Om Sorg er, at børn i de danske skoler får viden om, hvad sorg er og samtidig bliver klogere på, hvordan de kan være gode venner for en klassekammerat i sorg.

Her i vejledningen kan du læse, hvordan du forbereder dig til hver dobbeltlektion af forløbet på læromsorg.dk, og hvilke kopiark I skal bruge. Herudover er der instruktioner til de enkelte aktiviteter samt forslag til udsagn og spørgsmål. Vi anbefaler, at du læser 'Før du går i gang', inden du starter forløbet, og at du inden hver dobbeltlektion læser vejledningen for de specifikke lektioner.

Forløbet til henholdsvis 7.-8. og 9.-10. klasse er i høj grad differentieret gennem graden af kompleksitet i de cases, som eleverne skal arbejde med undervejs. Du kan derfor vælge at benytte cases fra det andet forløb alt efter dine elevers faglige niveau.

Børns sorg er et voksent ansvar, og en del af det ansvar rummer også at skabe de bedste muligheder for, at børn i sorg kan trives i deres sociale fællesskaber. Så tak, fordi du underviser dine elever om sorg.

God fornøjelse med læromsorg.dk.

Bedste hilsner
OmSorg, Kræftens Bekæmpelse

INDHOLD I LÆRERVEJLEDNINGEN

Før du går i gang.....	2
LEKTION 1-2: Hvordan kan vi forstå sorg?.....	3
LEKTION 3-4: Hvordan kan sorg se ud?	6
LEKTION 5-6: Hvordan er man en god ven for en klassekammerat i sorg?	9
EKSTRA-AKTIVITETER.....	11
TEMAFORLØB: Hvordan forstår og håndterer man døden rundt om i verden?	12
FÆLLES MÅL.....	13

Før du går i gang

- *Fire råd og en hjælpende hånd til at skabe et vellykket forløb*

Det trygge klasserum er en forudsætning

Et vellykket forløb med Lær Om Sorg kræver et trygt klasserum, hvor eleverne oplever, at det er okay at vise og fortælle, hvordan de har det. Det er en fordel, hvis I allerede har arbejdet med generelle aftaler for, hvordan I er sammen i klassen, og hvordan I taler til og med hinanden.

Er en elev i klassen i sorg?

Hvis en elev har eller har haft livstruende sygdom eller dødsfald tæt inde på livet, er det vigtigt, at du taler med både forældre og elev, inden du sætter forløbet i gang. Det gælder også tab, der ligger år tilbage. Selv hvis barnet ikke husker den afdøde forælder, kan der være savn og sorg koblet til tabet. Se også lærersiden på laeromsorg.dk eller omsorg.dk for at få mere viden om børn i sorg.

Orientér forældrene i klassen

På lærersiden på laeromsorg.dk finder du et forslag til ugebrev og tekst til jeres ugeplaner. Her får forældrene indblik i forløbet, og de bliver opfordret til at kontakte dig, hvis der er informationer om sygdom eller dødsfald, som du skal kende til. Forløbets foldebog kan også være med til at bringe samtaler om jeres forløb ind i hjemmet.

Vær opmærksom på reaktioner – også i tiden efter

Sorg er et emne, der kan fremkalde mange forskellige følelser og minder hos eleverne. Det kan være dage eller uger efter, I har kørt forløbet. Sørg for at have en snak om emnet og forløbet i tiden efter.

Vi er her, hvis du har spørgsmål

Du er velkommen til at ringe eller skrive til os i OmSorg, hvis du har spørgsmål til forløbet eller ønsker rådgivning angående en elev i sorg. Find os på omsorg.dk.

LEKTION 1-2: Hvordan kan vi forstå sorg?

I de første to lektioner arbejder I sammen i klassen om at få en forståelse for, hvad sorg er.

Læringsmålene for de første lektioner er:

- At sorg er en følelse, der opstår, når man mister nogen eller noget, man elsker
- At sorg kan komme til udtryk på mange forskellige måder
- At man går ind og ud af sorg

FORBEREDELSE TIL LEKTIONERNE

- Orientér dig på læromsorg.dk lektion 1-2 samt side 3-5 i denne vejledning
- Se de to klip med scener fra en ungdomsserie af Jonas Risvig på lektionssiden
- Print kopiark 1: Lær Om Sorg-Notesbogen (ét ark pr. elev. **OBS:** skal printes i **farve** på **A3** og med indstillingen **faktisk størrelse** / *actual size*)
- Print kopiark 2: Sorgens mange udtryk-cases (én case pr. elev)
- Print kopiark 3: Sorgens mange udtryk-reaktioner (én kopi pr. topersonersgruppe)
- Materialer: Sakse, skriveredskaber, tape og papir

INSTRUKTIONER OG TIPS TIL DE ENKELTE AKTIVITETER

FOLD JERES EGEN NOTESBOG

Kort om aktiviteten	Notesbøgerne følger eleverne igennem hele forløbet, hvor de bruger den som en del af aktiviteterne.
Sådan gør du	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fordel kopiark 1 ud til eleverne 2. Åben foldeguiden direkte fra lektionssiden på læromsorg.dk. I guiden er der et link til en instruktionsvideo, som I kan også vælge at se sammen 3. Hjælp dine elever med at folde og klippe notesbogen, mens de taler om, hvad de forbinder med sorg 4. Saml kort op på, hvad eleverne forbinder med sorg

RAMONA HAR MISTET SIN FAR

Kort om aktiviteten	I ser sammen mindre klip fra Jonas Risvigs fiktionsserie gennem hele forløbet. De udvalgte klip fra serien er udviklet til dette materiale og er tænkt som samtalestartere om sorg. Indholdet bygger på erfaringer fra unge, der har mistet en forælder.
Sådan gør du	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vis videoen 2. Saml op på refleksionsspørgsmålene, som er skrevet lektionssiden

HVAD ER SORG EGENTLIG?

Kort om aktiviteten

Eleverne bliver her præsenteret for fem vigtige pointer om sorg, som de kan trække på videre i forløbet. I arbejder videre med de tre første pointer i lektion 1-2, pointe fire i lektion 3-4 og pointe fem i lektion 5-6.

Sådan gør du

1. Lyt til lydfilen med de fem pointer om sorg. Pointerne er også skrevet ind på bagsiden af elevernes foldebog
2. Tal sammen i klassen, om der er noget, der var svært at forstå i teksten. Husk, at I arbejder videre med pointerne gennem forløbet

SORGENS MANGE UDTRYK

Kort om aktiviteten

I denne aktivitet præsenteres eleverne for eksempler på, hvordan sorg kan komme til udtryk, og de arbejder selv med nogle konkrete eksempler gennem cases, der er bygget på erfaringer fra unge, der har mistet en forælder.

Sådan gør du

1. Præsenter klassen for skemaet med eksempler på sorgreaktioner, som ligger på lektionssiden. Eleverne skal ikke gå i dybden med skemaet, men blot få indsigt i hvor mange reaktioner på sorg, der faktisk findes. Læs evt. et par reaktioner fra hver kategori op
2. Præsenter aktiviteten som beskrevet på lektionssiden, og beslut hvor eleverne skal sætte deres reaktioner op i klassen
3. Del eleverne i grupper og fordel **kopiark 2** ud, så alle elever har et eksemplar af casen. Giv hver gruppe ét eksemplar af **kopiark 3**
4. Saml op på aktiviteten i plenum. Brug evt. forslag til opsamling nedenfor
5. Præsenter anden del af aktiviteten, som beskrevet på lektionssiden
6. Saml op på aktiviteten i plenum. Brug evt. forslag til opsamling nedenfor

Forslag til opsamling del 1

- Tilsammen viser casene alle reaktioner fra kopiark 3. Undersøg, om der er nogle reaktioner, der ikke er klippet ud. Se, om eleverne kan finde flere i deres cases
- Tal om, hvorvidt man som ven umiddelbart vil opdage de forskellige reaktioner. Hvilke vil man 'nemt' opdage, og hvilke er sværere at opdage?
- Tal om, hvorvidt eleverne blev overraskede over nogle af sorgreaktionerne?

Forslag til opsamling del 2

- Hvad tror I, at venner til de unge i jeres cases tænker, når de ser dem have det sjovt og opføre sig som normalt?
- Hvorfor tror I, at man også har brug for pauser fra sorgen?

NYE TANKER?

**Kort om
aktiviteten**

I ser endnu en scene fra Jonas Risvigs ungdomsserie og laver en kort opsamling, hvor eleverne får mulighed for at reflektere over, hvad de tager med sig fra undervisningen, og hvad de er blevet nysgerrige på at lære mere om.

Sådan gør du

1. Introducér videoen som beskrevet på lektionssiden
2. Saml op på, hvordan eleverne kan se, at de fem pointer om sorg fra tidligere kommer til udtryk i klippet
3. Præsenter anden del af aktiviteterne, som den er beskrevet på lektionssiden
4. Lyt gerne med på, hvad nogle af eleverne fortæller hinanden
5. Hvis der er tid, kan I med fordel høre nogle eksempler på, hvad eleverne har talt om
6. Fortæl gerne, hvornår I arbejder videre med forløbet i klassen

**Pointer om
sorg i videoen**

- **1) Sorg opstår, når man mister nogen eller noget, man elsker:** Ramona har mistet sin far, som hun elskede
- **2) Man kan reagere på mange forskellige måder, når man er i sorg:** Ramonas søster har reageret anderledes end Ramona. Søsteren er meget vred og vil ikke tale. Ramona vil gerne tale.
- **3) Man er ikke i sorgens følelser hele tiden:** Ramona fortæller, at hun også gerne vil have det sjovt med sine venner.
- **4) Sorg går ikke over fra den ene dag til den anden:** Safi pointerer over for Ramona, at sorg ikke er noget, hun skal komme over, men lære at leve med.
- **5) En del unge, der har mistet en forælder, fortæller, at de føler sig ensomme og anderledes end deres jævnaldrende:** Ramona fortæller, at hun ikke rigtig kan tale med de andre af venner om, hvordan hun har det.

LEKTION 3-4: Hvordan kan sorg se ud?

I lektion 3-4 arbejder eleverne videre med sorgens udtryk, men her med fokus på at der kan være forskel på, hvad andre oplever, og hvordan unge i sorg egentlig har det. Derudover sætter lektionerne fokus på savn og minder.

Læringsmålene for lektionerne er:

- At man ikke altid kan se på unge i sorg, hvordan de egentlig har det
- At sorg ikke forsvinder helt
- At minder kan dukke op på forskellige tidspunkter

FORBEREDELSE TIL LEKTIONERNE

- Orientér dig på læromsorg.dk lektion 3-4 samt side 6-8 i denne vejledning
- Se klippet fra Jonas Risvigs ungdomsserie på lektionssiden
- Print Kopiark 4: Udenpå / indeni-cases (én case pr. elev)
- Materialer: Elevernes notesbøger fra sidst og tegne/skriveredskaber

INSTRUKTIONER OG TIPS TIL DE ENKELTE AKTIVITETER

HVAD VAR DET NU LIIIIIGE?

Kort om aktiviteten

Her genopfrisker I pointer fra de sidste lektioner og tager hul på emnerne for disse lektioner.

Sådan gør du

1. Præsenter øvelsen, som den står beskrevet på lektionssiden
2. Start med en testsætning, for at tjekke at alle er med på øvelsen. For eksempel: "Det er godt vejr i dag"
3. Læs udsagnene ét ad gangen – brug forslagene nedenfor eller find på dine egne, ud fra hvad I særligt talte om sidste undervisning med Lær Om Sorg
4. Stop op undervejs og stil uddybende spørgsmål. Brug forslagene eller spørg til det, du bliver nysgerrig på. Læg f.eks. mærke til udsagn, hvor eleverne enten er meget enige eller meget uenige

Forslag til udsagn og refleksions-spørgsmål

- Jeg kan ikke helt huske, hvad vi havde om, sidste gang vi arbejdede med Lær Om Sorg
- Sorg er en følelse, der opstår, når man mister noget eller nogen, man elsker

Hvad betyder det at opleve sorg over at miste noget, man elsker?

- Alle reagerer på sorg på samme måde
- Sorg kan komme til udtryk på mange forskellige måder

Kan I huske nogle af de reaktioner på sorg, som vi arbejdede med sidst?

- Når man er i sorg, så græder man hele tiden
- Man kan se på andre, om de er i sorg

Hvordan kan man vide, om andre er i sorg?

UDENPÅ / INDENI

Kort om aktiviteten

Eleverne arbejder her med at analysere cases med situationer, hvor det kan være svært for andre at forstå, hvad der egentlig er på spil for den unge i sorg. Der er nemlig forskel på, hvad der bliver vist udadtil, og hvad der foregår inden i de unge.

Sådan gør du

1. Præsenter aktiviteten, som den er beskrevet på lektionssiden
2. Fordel **kopiark 4** med case-beskrivelserne, så alle har en case
3. Saml op på elevernes arbejde. Se evt. pointerne herunder.

Pointer til opsamling

- Relationen til den unge har betydning for, hvor gode forudsætninger man har for at gennemskue, hvad der er på spil i forskellige situationer
- Det er vigtigt at forstå, at når man er i sorg, kan man nogle gange reagere på måder, som udefra kan være svære at forstå – både for dem omkring de unge, men også nogle gange for de unge selv
- Det er ikke alt, som unge i sorg føler eller gør, der handler om deres sorg

RAMONA OG SAFI

Kort om aktiviteten

I skal her se endnu et klip Jonas Risvigs ungdomsserie. På lektionssiden er der indskrevet refleksionsspørgsmål til klippet, men der er mange pointer, I kan vælge at dykke ned i, hvis I har tid og lyst.

Sådan gør du

1. Præsenter klippet og de spørgsmål, som er beskrevet på lektionssiden, som eleverne skal tænke over, mens de ser videoen
2. Saml op på refleksionsspørgsmålene

Pointer til opsamlingen

Safi prøver at være en god ven for Ramona:

- Er opmærksom på, at Ramona ikke er i skole
- Spørger ind til Ramonas far på en måde, hvor Ramona har mulighed for at sige fra, hvis hun ikke har lyst til at tale om det
- Tager hensyn til Ramona, uden at det bliver overdrevent

At være stærk

- Mange unge i sorg oplever at få at vide, at de er stærke, når de f.eks. ikke græder eller virker til at 'være ovenpå'
- Det kan være rigtig svært at være sårbar og ærlig omkring sine følelser over for andre, især når man er ung. Det kan derfor kræve meget at lade facaden falde og fortælle, hvordan man har det

Ramonas minder om sin far

- Farens fødselsdag: Mærkedage giver ofte anledning til at mindes de afdøde. De kan, som Ramona nævner, f.eks. markeres ved tur på kirkegården og spise den afdødes livret
- Irriterende far: Det er vigtigt at huske, at minder ikke kun omhandler alt det positive.

MINDER KAN DUKKE OP GENNEM HELE LIVET

Kort om aktiviteten

Aktiviteten består af to dele. Hovedvægten bør være på første del. Eleverne arbejder med emnerne savn og minder. De arbejder med, at man kommer til at savne den, man har mistet, gennem hele sit liv. Der kan være forskellige ting, der gør, at man kommer til at mindes den, man har mistet – også på tidspunkter, der ikke føles beejlige.

Sådan gør du

1. Læs teksten til aktiviteten på lektionssiden sammen
2. Tal om, hvilke minder Ramona har delt med Safi om sin far
3. Præsenter første del af aktiviteten, som den er beskrevet på lektionssiden
4. Tal sammen i klassen om, hvad eleverne har skrevet
5. Præsenter anden del af aktiviteten, som den er beskrevet på lektionssiden
6. Brug forslagene til situationer herunder til anden del af aktiviteten - eller brug nogle af de eksempler, som eleverne har bidraget med i første del af øvelsen
7. Saml op på øvelsen i klassen som beskrevet på lektionssiden

Forslag situationer til anden del af aktiviteten

- Ramona går en tur med Safi (Placer hånden). Hun ser på afstand en mand, der ligner hendes far på en prik (Placer hånden).
- Ramona sidder og spiser morgenmad (Placer hånden). Radioen kører i baggrunden, og hendes fars yndlingsang bliver spillet (Placer hånden).
- Ramona er ude for at handle (Placer hånden). En mand går forbi og dufter af den parfume, som hendes far altid brugte (Placer hånden).
- Ramona holder fødselsdag, og alle gæsterne synger fødselsdagssang (Placer hånden). Hun kigger rundt og kommer i tanke om, at hendes far plejede at overdøve alle, når de sang fødselsdagssang (Placer hånden).

Pointer

- Minder er en måde at holde fast i relationen til den afdøde
- Minder kan både aktivere længsel og savn, men også glæde og en oplevelse af at føles sig tæt på den afdøde

NYE TANKER?

Kort om aktiviteten

En kort opsamling på lektionerne, hvor eleverne får mulighed for at reflektere over, hvad de tager med sig fra undervisningen, og hvad de er blevet nysgerrige på at lære mere om.

Sådan gør du

1. Præsenter aktiviteten, som den står beskrevet på lektionssiden
2. Lyt gerne med, hvad nogle af eleverne fortæller
3. Hvis der er tid, kan I med fordel høre nogle eksempler på, hvad eleverne har fortalt hinanden
4. Fortæl gerne, hvornår I arbejder videre med forløbet i klassen

LEKTION 5-6: Hvordan er man en god ven for en klassekammerat i sorg?

I lektion 5-6 omsætter eleverne det, de indtil nu har lært om sorg til, hvordan de kan være gode venner for en ung i sorg.

Læringsmålene for lektionerne er:

- At der er mange forskellige måder, man kan være en god ven for en klassekammerat i sorg
- At det for mange unge i sorg er rart, at deres venner forsætter med at være, som de plejer
- Og at vennerne samtidig husker at spørge ind, lytte, give plads – og ikke glemmer de unges sorg

FORBEREDELSE TIL LEKTIONERNE

- Orientér dig på lærersorg.dk lektion 5-6 samt side 9-10 i denne vejledning
- Se klippet fra Jonas Risvigs ungdomsserie
- Materialer: Elevernes notesbøger, skriveredskaber, elevernes mobiltelefoner

INSTRUKTIONER OG TIPS TIL DE ENKELTE AKTIVITETER

RAMONA OG VENNERNE

Kort om aktiviteten

I denne aktivitet skal I både se et klip fra Jonas Risvigs ungdomsserie og lave en øvelse, der samler op på emnerne fra de forrige lektioner samt tager hul på emnerne fra dagens lektion.

Sådan gør du

1. Se videoen på lektionssiden
2. Arranger klasserummet, så I sidder i en cirkel, hvor du sidder med
3. Forklar øvelsen, som den står beskrevet på lektionssiden
4. Start med en testsætning for at sikre, at eleverne forstår øvelsen, f.eks. "Søndag er den bedste dag på ugen"
5. Brug forslagene til udsagn herunder eller find på dine egne. Stop op undervejs og spørg nysgerrigt ind til elevernes svar.

Forslag til udsagn

- Clara har været en god ven for Ramona
  - Ramona stiller uretfærdige krav til Clara
  - Det har været rart for Ramona, at Safi har spurgt til hendes far
-
- Man kan altid se og forstå, hvordan unge i sorg egentlig har det
  - Vrede, søvnbesvær og at trække sig fra sociale relationer er eksempler på reaktioner på sorg
  - Minder om den afdøde forsvinder med tiden
-
- Mange unge i sorg oplever, at vennerne forstår 100 procent, hvad de går igennem
  - Det er nemt at vide, hvad man kan gøre for at være en god ven for en klassekammerat i sorg
  - Der er forskel på, hvad man kan gøre for en ung i sorg, alt efter hvilken relation man har til den unge

DILEMMA – HVAD KAN DU GØRE SOM EN VEN?

Kort om aktiviteten

Eleverne skal i denne aktivitet reflektere over fordele og ulemper ved forskellige måder at handle på som ven i to forskellige situationer.

Sådan gør du

1. Læs introduktionsteksten på lektionssiden sammen i klassen
2. Gennemgå, hvad unge i sorg fortæller kan være eksempler på en god ven
3. Lad eleverne skrive punkterne ned på bagsiden af side 3 i notesbogen, mens de taler sammen med deres sidemakker
4. Præsenter dilemma-øvelsen som beskrevet på lektionssiden
5. Åbn pdf'en fra lektionssiden, og læs ét dilemma op ad gangen
6. Læs handlemulighederne op og peg på, hvilket hjørne af klassen der repræsenterer hver af de fire handlemuligheder
7. Bed eleverne vælge den handlemulighed, de synes, er bedst i situationen
8. Hør eleverne, hvorfor de har valgt, som de har. Hvilke fordele og ulemper er der ved deres valg?
9. Brug eventuelt et eller flere af nedenstående benspænd, og bed eleverne vælge igen. Hør begrundelserne for deres valg
10. Gentag med dilemma 2

Dilemma 1 benspænd

Hvad hvis...

- a) Ramona svarer, at hun ikke har det godt, men at hun ikke vil tale om det?
- b) det ikke er Safi og Jakob, der spørger Ramona, men i stedet klassens lærer?

Dilemma 2 benspænd

Hvad hvis...

- a) Det var en større flok fra klassen, der var en del af samtalen
- b) Hvis Ramona samme morgen har fortalt, at det er farens fødselsdag, og at hun savner ham helt vildt

Forslag til variation

Hvis I har god tid, kan I lave følgende variation til dilemma 2:

- Fordel eleverne i hjørnerne, der repræsenterer hver handlemulighed
- Bed dem finde på et godt argument for deres tildelte handlemulighed
- Gennemgå argumenterne for hvert hjørne, og giv eleverne mulighed for at vælge den handlemulighed, de selv synes er bedst

DEL JERES VIDEN I EN VIDEO

Kort om aktiviteten

Som afrunding på Lær Om Sorg skal eleverne lave en video, hvor de videreformidler den viden, de har fået gennem hele forløbet.

Sådan gør du

1. Præsenter aktiviteten som beskrevet på lektionssiden
2. Støt eleverne i produktionen af filmene, og mind dem om at bruge notesbogen til at genopfriske det, I har lavet gennem Lær Om Sorg
3. Saml op i klassen på elevernes film

EKSTRA-AKTIVITETER

Ekstraaktiviteterne er forslag til, hvordan I kan dykke mere ned i emnet om sorg. Der er ikke tidsangivelser på aktiviteterne, men de kan som udgangspunkt laves på én lektion. I kan også vælge at bruge længere tid, hvis I har mulighed for det.

VIS SORGENS UDTRYK

Kort om aktiviteten

Denne aktivitet giver eleverne mulighed for at udtrykke deres nye viden om sorg gennem sanser og kreativitet. Aktiviteten består af to dele, hvor eleverne i første del samskaber sproglige billeder på sorgens forskellige udtryk. I anden del omsætter de deres sproglige billeder af sorg til et konkret produkt.

Forberedelse

- Orientér dig på ekstra-aktivitetssiden samt i dette afsnit – beslut dig for et produkt (eller involvér klassen i at vælge)
- Print og klip kopiark 3: Sorgens mange udtryk – reaktioner (der er 20 reaktioner pr. ark. Der skal være én reaktion pr. elev)
- Find materialer til den type produkt, I vælger at lave

Sådan gør du

1. Introducér aktiviteten som beskrevet på ekstra-aktivitetssiden, og sæt første del af aktiviteten i gang. Giv eleverne et par minutter til at tale sammen i hver runde
2. Præsenter anden del af aktiviteten som beskrevet på siden, og hjælp eleverne med at komme i gang med deres produkter
3. Hold en miniferisering i klassen, så alle får mulighed for at vise deres produkt og se andres. Overvej at invitere andre klasser fra skolen, klassens forældre eller at lave en udstilling på det lokale bibliotek

HVAD KAN MAN GØRE SOM TÆT VEN, KLASSEKAMMERAT ELLER LÆRER?

Kort om aktiviteten

Eleverne arbejder videre med to af de cases, som har været brugt tidligere i forløbet. Denne gang stiller de fokus på, hvad andre omkring de unge i casen kan gøre og sige i den beskrevne situation.

Forberedelse

- Orientér dig på ekstraaktivitets-siden samt i dette afsnit
- Print kopiark 5: Hvad kan man gøre som tæt ven, klassekammerat eller lærer – skema (ét ark pr. elev)
- Print Kopiark 6: Hvad kan man gøre som tæt ven, klassekammerat eller lærer – cases (ét ark pr. gruppe)

Sådan gør du

1. Præsenter aktiviteten som beskrevet på ekstraaktivitets-siden
2. Fordel **kopiark 5+6** ud til grupperne
3. Saml op ud fra spørgsmålene på siden

Giv jeres råd til en ven

Kort om aktiviteten

Aktiviteten er en form for brevkasse-øvelse. Eleverne skal bruge det, de har lært gennem forløbet, til at give gode råd på spørgsmål stillet af venner til en ung i sorg.

Forberedelse

- Orientér dig på ekstraaktivitets-siden samt i dette afsnit
- Print Kopiark 7: Giv jeres råd til en ven (ét spørgsmål pr. gruppe)

Sådan gør du

1. Præsenter aktiviteten som beskrevet på ekstraaktivitets-siden
2. Fordel spørgsmål fra **kopiark 7** ud til grupperne
3. Saml op på elevernes råd samt deres argumenter for, at det er et godt råd

TEMAFORLØB: Hvordan forstår og håndterer man døden rundt om i verden?

FORMÅL: Temaforløbene bidrager til, at eleverne får sat sorg i et samfundsmæssigt perspektiv. Formålet er, at eleverne får en forståelse af, at den måde, mennesker begriber og håndterer døden på, er foranderlig og påvirket af historiske, kulturelle og religiøse sammenhænge. Det har betydning for de efterlattes muligheder for at udtrykke og forstå deres sorg.

FREMGANGSMÅDE: I kan arbejde med temaforløbene enkeltvis eller i forlængelse af hinanden. I skal tilpasse formen til, hvordan I normalt arbejder tematisk og eventuelt tværfagligt.

GENERELT OM TEMAFORLØBENE

Forberedelse til begge forløb

- Orientér dig på temaforløbssiden samt i dette afsnit
- Beslut dig for, hvordan eleverne skal arbejde med temaforløbet (eller inddrag eleverne i beslutningen): Hvordan skal de søge viden? Hvordan skal de formidle deres viden?

Sådan gør du – begge forløb

1. Præsenter aktiviteten som beskrevet temaforløbssiden i kombination med jeres fremgangsmåde
2. Saml op ud fra spørgsmålene på temaforløbssiden

TEMA 1: BEGRAVELSER

Kort om aktiviteten

Eleverne arbejder med at undersøge forskellige trossamfunds begravelsesritualer. De deler deres viden og får blik for, at forskellige ritualer har forskellige betydninger.

Forslag til refleksions-spørgsmål

- Hvorfor tror I, at de enkelte trossamfund har netop dette ritual?
- Hvordan hænger rituallet sammen med forståelsen af livet efter døden?
- Hvordan kommer de efterlattes sorg til udtryk i de forskellige ritualer?

TEMA 2: MINDERITUALER

Kort om aktiviteten

Gennem temaforløbet om minderitualer arbejder eleverne med at undersøge forskellige landes minderitualer. De deler deres viden og får blik for, at forskellige minderitualer har forskellige betydninger for den måde, man forstår døden på, og for hvordan de efterladte kan sørge.

Forslag til refleksions-spørgsmål

- Hvordan viser de efterladte deres sorg i forskellige minderitualer? Hvad mon det betyder for de efterladte?
- Hvilke minderitualer fra andre lande, forestiller I jer, kunne blive et dansk minderitual? Hvordan? Hvorfor?

FÆLLES MÅL

Lær Om Sorg er i høj grad tænkt som et trivselsmateriale, men kan også bruges som en del af fagundervisningen.

Forløbet kan anvendes som en del af danskundervisningen, hvor særligt nedenstående kompetenceområder fra de danskfaglige fælles mål kommer i spil. Der er også mulighed for selv at tilpasse forløbet, så der arbejdes med flere af målene for danskfaget. Forløbet kan også bruges som en del af samfundsfagsundervisningen i 8.-10. klasse.

Nedenfor er de kompetenceområder, som forløbet Lær Om Sorg særligt kan bidrage til.

DANSK

Kompetenceområde	Kompetencemål
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til kultur, identitet og sprog gennem systematisk undersøgelse og diskussion af litteratur og andre æstetiske tekster.
Kommunikation	Eleven kan deltage reflekteret i kommunikation i komplekse formelle og sociale situationer.

SAMFUNDSFAG

Kompetenceområde	Kompetencemål
Sociale og kulturelle forhold	Eleven kan tage stilling til og handle i forhold til sociale og kulturelle sammenhænge og problemstillinger

SUNDHEDS- OG SEKSUALUNDERVISNING OG FAMILIEKUNDSKAB (EFTER 9. KLASSETRIN)

Kompetenceområde	Kompetencemål
Sundhed og trivsel	Eleven kan fremme egen og andres sundhed og trivsel med udgangspunkt i demokrati og rettigheder